

T O M R İ S
U Y A R

Dizboyu Papatyalar

TOMRIS UYAR
DİZBOYU
PAPATYALAR

Can Modern

Dizboyu Papatyalar, Tomris Uyar

© 1990, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Okar Yayınları, 1975

Can Yayınları'nda 1. basım: 1990

YKY'de 14. basım: 2004-2023

Can Yayınları'nda 4. basım: Mayıs 2024, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Mert Tokur, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6342-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

TOMRİS UYAR
DİZBOYU
PAPATYALAR

ÖYKÜ

♥can

Tomris Uyar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Otuzların Kadını, 1992

İpek ve Bakır, 1995

TOMRİS UYAR, 1941'de İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. İlk öykü kitabı *İpek ve Bakır* 1971'de yayımlandı. Kurucuları arasında olduğu *Papirüs*'ün yanı sıra *Yeni Dergi*, *Soyut* gibi dergilerde eleştiri ve deneme yazıları yazdı. 1975'ten itibaren gündökümlerini yayımladı. 1979'da *Yürekta Bukağı*, 1986'da *Yaza Yolculuk* kitaplarıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 1975'te Turgut Uyar'la birlikte çevirdikleri *Evrenin Yapısı* (Lucretius) kitabıyla TDK Çeviri Ödülü'nü, 2002'de Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kuruluşunda görev aldı. Edebiyatımızın en özgün öykücülerinden biri olmasının yanı sıra İngilizceden çevirdiği onlarca kitapla dünya edebiyatının önemli isimlerinin Türkiye'de bilinir olmasını da sağlayan Tomris Uyar, 2003'te öldü.

İçindekiler

Hakların En Güzeli	11
Emekli Albay Halit Akçam'ın İki Günü	17
Yaz Suyu	35
Şen Ol Bayburt	45
Dizboyu Papatyalar	55
Ömür Biter Yol Biter	68
Limanda	75
Aykırı Dal Üstüne	89

HAKLARIN EN GÜZELİ

Hüseyin'e

O kadar yalnızdık ki canım ablam, bir gök parçası vardı baktığında, bir küçük tarla, bir de ablamla ben. Allahı boş ver. O gözetse gözetse serçeleri gözetir kış günleri yem buldurarakta ki bize yaramaz. Hiçbir zaman serçe olmadım ki canım ablam, gözetilmedim ki. Kopardım aldım evelallah. Her şey karşılıklı olmalı.

Canım bırak oynasın çocuk, ırgalama. Güzel oğlan doğurmuşsun, eline sağlık. Bırak vursun topa gönlünce. Koşuştursun. Yıkarcız yüzünü demli çayın suyuyulan, bol soğuk su içiririz. Bir şey olmaz, kulak asma sen. Ferah tut içini. Çok şöyle bir köşeye.

Yok yok, çimenlere değil. Bekçiyle belaya girer başımız. Diyorsun ki sen, şimdi bekçi gelirse falan, diklenirim diyorsun. Derim ki, diyorsun, çimenler bakımsız, su bile verilmemiş bunlara, sahip çıkılmamış; yani kimse bunlara çimen diyemez ki oturamayayım, diyorsun. Biliyorum çökersin sen toprağa canım ablam. Yaraşırınsın da. Ama anlamaz bu dürzüler. Ne diye konuştuğuna şaşmaktalar benlen. Çünkü biz evelallah bilirsin, Taksim'den başlamacasına bütün Beyoğlu'nda, meyhanelerde, (sö-

züm meclisten dışarı) kerhanelerde, sazlarda, pasajlarda, diskoteklerde, sonra uzun saçlı oğlanların dadandığı yerlerde hepten biliriz. Gel gör, yaş kırkı buldu. Kocadık. Çay işi ondan. Yani yaşlandım diyerekten. Yoksa şu yan gelen heriflere, nursuz kocakarılar çay koşturmalar, azara alışmalar, susmalar, bekçiyle hır çıkarmamalar, gidip belediyeye köylülük oynamalar... Sırf şu işi bana bıraksınlar, şu büfeyi.

Dilekçe mi dedin? Kimin iyi hal kâğıdı? Kimin yeri yurdu?

Çocuksun be ablam. Köylülük oynamak daha kolaydır. Neden dersen: Deviriyorum kasketi memurların önünde, ellerimi kavuşturuyorum. “Çok yoksulum,” diyorum, “bakın çoraplar da delik.”

Bunlar köylüyü öyle başka sanırlar ki kendilerinden, öyle ayrı sanırlar ki ablam, şaşırverirler karşılarında görünce. Hoşlanırlar bir çeşit diyeyim de anla. Oyalanırlar yani. Bilmezler ki bir elime geçseler. Şu iş bir bitse...

Elbet çayla olmuyor bu üst baş, şu takım elbiseler. Boşuna geçinmiyoruz şu dünyada. Yaşayıp da... O yüzden diyorum ya, ömrümüz kısa olsun daha iyi. Trafik daha az aksar biz olmazsak, arabalılar da daha az çekinir. Yırtına bozula düzelecek bu dünya ama biz yetişemeyeceğiz nasılsa.

Ha bak, ayağım kokuyorsa hoş gör; yıkasam da aynı çorabı giymemdedir. Ve aklında bulunsun, çorabın içinde bir on kâğıt vardır hep. Ölüsem hesabı görmeden gitmeyeyim diye. Bak bu çok önemli, anladın mı? Hesap başkadır, haraç başka. Şimdi sana şurada bir çay ısmarlayayım kendi cebimden, o çay benim olsun hiç değilse.

Dokunma. Koy paranı cebine. Yürekten kopan bir şeyimiz kalsın bırak.

Evet, iyi bildin. Hep kapalı yere veririm sırtımı otururken. Tezgâha, varsa. Çünkü çok tattık arkadan gelen serseri kurşunları, çok gördük sarhoşluk numarasına vurup bıçağı geçiriverenleri insanın ciğerine. Alışınca kolaydır inan. Zorlu yıllardan kalma bir alışkanlıktır, gelir kendiliğinden yerleşir yüreğine. Herifler haklı çünkü. Adam vurmaktan on yıl yatana kim iş verir çıkınca? Ama biz de haklıyız. Yani yaşayacağız.

Bak, dinlemiyorsun gene. Gözün oğlanın üstünde hep. Sal diyorum, dinlemiyorsun. Dinlemezsin çünkü tekin kadın değilsin sen. İlk gördüğümde anlamıştım (hani ağabeyimle gelmiştiniz). Canım sıkıldı dedin, oturdun yanıma. Şimdi benimle çay içiyorsun; çağırıyorsun tezgâha, yok bira ısmarlamakmış. İşemeye kalksam kaptırmıyorsun yerimi başkalarına. Yani rahatını kaçıırıyorsun şu dürzülerin, şu hanım evlatlarının.

Biz iki çeşit biliriz kadınları, rahat ederiz; orospularla hanım hanımcık olanlar. Orospuları iyi tanırım bak. İş icabı. Merdiyle kancığını bir bakışta ayırt ederim. Aman vermemeceğine hem, yerine göre. Hanımları pek bilmem ama herhal evlerinde oturur, dikiş dikerler, un eller efendicağzıma, çocuk doğururlar falan. Sonra salça yapar, tarhana serer.

Sen mi nesin peki? Bak kadın dediğin sormaz böyle soru, onu da bilirim. Okumuşsun besbelli. Saçını boyatmışsın. Oğlan doğurmuşsun. Daha ne? Bir rakı mı içsek dedin? Olur mu ulan, şey yani canım ablam, olur mu? Diyorum ya cinsinde bir tekinsizlik var senin. İlk görüşte bildim. Nerden mi? Gözlerinden, ablamın öz öfkeli Gürcü gözlerinden.

Evet, yoktu ana baba. Bizim köylük yerlerde ana ba-

ba dayanmaz pek. Genç kızken dökülür dişleri anaların. Bir de bakarsın ihtiyarlamışlar, ölüp gitmişler. Toprağın olmuşlar. Biz gene süreriz toprağı, onlarla büsbütün bereketlenmiştir. Yani yoksulluk anlatılmaz be ablam. Yoksulluk yaşanır anca. Gerisi puştluuktur. Yani anlatıp. Kanına ekmek banıp o ekmekle semirmektir. Övünmek gibi bir şeydir anladın mı? Ayıptır. Öfkeli gözünü ayrı tuttum be ablam ama ayrı dil konuşuyoruz ne olsa. Sen benim asıl konuşmamı hemşerilerimin yanında göreceksin.

Üsteleme. Yolumuz ayrı çünkü. Anlayamazsın.

Bak şimdi: Tut ki sen bahçede dolanıyorsun bak. Elin iti sokuluyor yanına, asılıyor. Ben susarım, görmezlikten gelirim, öyle dururum, her bir şeye katlanırım: Aman acele et canım ablam, et de dön köşeyi! Ayağına kurban dön köşeyi! Sen köşeyi döndün mü ben tepesindeyimdir dümbüğün rahat rahat. Yani kadın karakola gitmez bizim töremizde. Başka bahane mi yok dövüşe? Ama sen anlamazsın. "Ulan," dersin, "ben de adam bilmiştim bunu," dersin. Yalan mı? Neden? Yollarımız ayrı çünkü. Konuşturuyorsun beni daha. Evet kurnazım. Yok ne olacaktım? Benim iyi yürekli, saf olmam şehirlinin rahatıdır anladın mı? Köylü iyidir falan derler ya sizinkiler. Ulan ahlaksız, basmışın herifin ümüğüne, ulan herifin her çaresi kesik, bir de yüreğini yerli yerinde taşıyacak. İnsaf be! Yoksulluk kötü eder insanı, eli para tuttu mu hırslı eder (bizde para yok Allaktan), bunlar iki. Sözgeleşti ben kötüyüm. Sözgeleşini laf olsun diye söyledim, kötüyümdür.

Kârlı bir iş düştü geçende. Büyük para var. Zengin iki oğlandılar. Babaları çiçekçi. Yok, öyle bildiğin çiçek satıcılarından değil, çiçek işletmecisi diyeyim de anla. Herifi bir kim vurduya getirsen... Yol uzak zaten, ıssız. Bizim hemşeridir de oğlanlar, oradan ben geliyorum akıllarına. İşleri kötülemiş Hüseyin'in demişler. Bizim moruk orta-

dan kalkarsa hem bize yarar demişler hem ona. Düşünmüşler eksik olmasınlar.

Niye mi almadım işi? Şu yüzden canım ablam, inan yalnız bir yüzden: Öldürtenler, ölecek herif kadar puştular da ondan, belki beteri. Bulaşmak istemedim. Para iyi, orası öyle ama... Hem bir puştun eksilmesi de az şey değil dünyadan. Yazık, öbürlerini tanıyorum: oğullarını.

Bir kahvelerini içtim, düşüneyim dedim. Yekten reddetmek olmaz, ayıptır. Kalktım şuraya geldim. Ulan, şey yani canım ablam, bir baş ağrısı... Çarelerimiz kesik. Ulan diyorum kendi kendime, belediye işi oyuna gelecek, yapmayacaklar. Bir puşt da eksilsin varsın. Oturup tavşan kanı üç çayla iki aspirin içiyorum, bana mısın demiyor. Kafamın ağrısı orda. Yoksa şehirli mi oluyorum, ince mi düşünüyorum diyerekten içerliyorum kendime. Baş ağrısı ondan belki. Kırk yılın belalısı kalk bir bahaneyle mis gibi işi geri çevir. Yaşlanıyor muyum ne?

Önce o mu davransaydı dedin? Kim? Baba mı? İnandığım biri mi? İnandığım bir şey için mi? Kimler? Harbi konuş. Zora koşma be ablam. Şunu iyi bil: İyice tanımalıyım vuracağım adamı. Ya da hiç tanımadığım birini gözümü kırpmadan vururum. Alıştım.

Evet, belki aynı dili konuşuyoruz şimdi: öfke deyince, ölüm deyince, zulüm deyince. Ablamda da bir şeyler vardı ki, senin gibi böyle tekinsiz bir şeyler derdi ki iyilikle değişmem, adını da bilmem. Onun da iki eli sığardı tek avucuma. Senin gibi sıkı tokalaşırды, adamın gözlerinin içine içine bakardı. Sonra her dönüşünde başka bir koku yayılırdı ki, bilirsin bizim oraların azdır, kıttır çiçeği, hangisine benzeteceksin. Saçları örülüydü ki ne örgüler!

Onlar değil diyeceğim. Anamdı o benim; ablam değil, öz anamdı. Tarlada, kızgın güneşin altında küçümen kollarıyla çapayı nasıl kaldırırdı bilmem. Ne yana baksak

Evet, iyi bildin. Hep kapalı yere veririm sırtımı otururken. Tezgâha, varsa. Çünkü çok tattık arkadan gelen serseri kurşunları, çok gördük sarhoşluk numarasına vurup bıçağı geçiriverenleri insanın ciğerine. Alışınca kolaydır inan. Zorlu yıllardan kalma bir alışkanlıktır, gelir kendiliğinden yerleşir yüreğine. Herifler baklı çünkü. Adam vurmaktan on yıl yatana kim iş verir çıkınca? Ama biz de haklıyız. Yani yaşayacağız.

İlk olarak 1973'te basılan *Dizboynu Papatyalar*'da yer alan öykülerde Tomris Uyar, hangi sınıftan gelirlerse gelsinler, yaşadıkları baskılara boyun eğmeyen bireylerle onların uyumlu sınıftaşlarının kişilik ve değer çatışmalarına yer veriyor. Tomris Uyar'ın her zamanki yalın, süssüz anlatımı içinde kendine özgü kurgu ustalığıyla yarattığı bu öyküler, edebiyatımızın kalıcı yapıtları arasında yerini alır.

#umut #hesaplaşma #aile #sokak #şehir #adalet

